

Meðferð langvinnra sára



Samtök um sármeðferð
Aðalfundur
Akureyri 17. mars 2006
Guðbjörg Pálsdóttir, hjúkrunarfræðingur

Wound Bed Preparation

GP mars 2006

Sár er ekki sjúkdómur

Sár er afleiðing
sjúkdóma og/eða
áverka

GP mars 2006

Góð sármeðferð felur í sér að

- Greina undirliggjandi orsök sárs
- Meðhöndla orsakabætti
- Meðhöndla sárið sjálft
- Fyrirbyggja að sár komi og/eða endurtaki sig
- Fræða sjúklinga, aðstandendur og samstarfsfólk

GP mars 2006

Ýmsir þættir sem geta haft áhrif á sárgræðsluna

- Staðbundnir þættir
 - Það sem er að gerast í sárabeðinu
- Systemískir þættir
 - Það sem er að gerast í líkamanum

GP mars 2006

Þættir sem tefja sárgræðslu Staðbundnir þættir

- Dauður vefur
- Aðskotahlutir
- Bakteríur
- Verkir
- Langvarandi bólgusvörun
- Þurrkur í sárabeði
- Mikill vessi úr sári
- Óheilbrigðir sárabarmar
- Þrýstingur á eða í sárabeðinu
- Lágt hitastig í sárinu
- Bjúgur



GP mars 2006

Ýmsir þættir sem geta haft áhrif á sárgræðsluna

- Staðbundnir þættir
 - Það sem er að gerast í sárabeðinu
- Systemískir þættir
 - Það sem er að gerast í líkamanum

GP mars 2006

Þættir sem geta haft áhrif á sárgræðslu Almennir þættir



- Haemodynamik
- Aldur
- Næringarástand
- Reykingar
- Sjúkdómar
- Lyf
- Geislar
- Hreyfigeta / virkni
- Sálfélagslegir þættir

GP mars 2006

Wound Bed Preparation

- T** Tissue management
- I** Inflammation and Infection control
- M** Moisture balance
- E** Epithelial (edge) advancement

GP mars 2006

Hreinsun sára - Tilgangur

- Fjarlægja dauðan vef
- Fjarlægja bakteríur
- Fjarlægja óhreinindi eða aðskotahluti

GP mars 2006

Hreinsun sára

- Mekanísk hreinsun
- Kirurgísk hreinsun
- Hreinsun með hjálp umbúða
 - Autolýsa
 - osmósa
- Hreinsun með hjálp flugnalirfa

GP mars 2006

Skolun eða mekanísk hreinsun

- Saltvatn
við sterilar skiptingar
- Kranavatn volgt
við hreinar skiptingar

GP mars 2006

Hver er ávinningur af hreinni meðferð ?



- Notum meira magn vatns
- Tilbúið við rétt hitastig
- Minni kæling í sárabeði
- Umhverfissvænna
- Ódýrara
- Betri árangur?
- Minni dramatík?
- Minni hætta á sýkingum ?

GP mars 2006

Hvað ber að hafa í huga?

- Handþvottur
- Hreinsun, geymsla og meðhöndlun áhalda
- Geymsla og meðhöndlun sáraumbúða
- Hreinleiki kranavatns
- Láta vatn renna í tvær mínútur
- Fylgja verklagsreglum vinnustaðar
- Sár sem hugsanlega ná niður í dýpri vefjalög á að meðhöndla sterilt

GP mars 2006

Hvað með sýkt sár ?

- Sýkingu ber að meðhöndla með sýklalyfjum um munn eða í æð
- Yfirleitt ekki mælt með sýklalyfjum staðbundið

GP mars 2006

Henær er sár sýkt ?

- Mengun - Contamination
– Ein og ein baktería
- Sýklun - Colonisation
– Bakteríur fjölga sér án viðbragða hýsils
- Sýking - Infection
– Bakteríur í lifandi vef

GP mars 2006

Hægt er að minnka sýkingarhættu

- Auka mótstöðu hýsils
– Almennt heilsufar, næring, hreyfing, virkni o.fl.
- Góð sárahreinsun
- Fjarlægja dauðan vef
- Tryggja sem best blóðflæði að sári
- Draga úr bjúg
- **HANDÞVOTTUR**

GP mars 2006

Umbúðir Til hvers notum við þær?

- Taka við vessa og blóði
- Halda raka og hlýju að sári
- Verja sár fyrir hnjaski
- Verja sár fyrir bakteríum
- Hreinsa sár
- Draga úr verkjum
- Draga úr lykt
- Minna sjúkling á sár

GP mars 2006

Rök sárgræðsla

Sú aðferð sem
viðurkennd er í dag sem
ákjósanlegasta
sárameðhöndlunin

GP mars 2006

Undantekning

- Blóðþurrðarsár á fótum
- Svartar þurrar nekrósur



GP mars 2006

Hvað einkennir góðar umbúðir?

- Sveigjanlegar
- Sníðanlegar
- Draga í sig vessa
- Halda í sér vessa
- Halda raka að sári
- Vernda sárabarma
- Festast ekki í sári

GP mars 2006

Umbúðir

- Hydrocolloidar (kökur)
- Þörungar / Hydrofiberumbúðir
- Svampar
- Gel
- Filmur
- Húðvörn
- Umbúðir með virkum efnum t.d. Silfri, jöði, enzýmum o.fl.
- Salvagrisjur, silikon net

GP mars 2006

Hydrokolloidar – kökur

Með fyrstu lokuðu umbúðum sem komu á markað

- Vatnsheldar
- Mynda gel
- Festast ekki ofan í sári
- Draga úr sársauka
- Autolýsa
- Hvetur nýmyndun æða
- Hætta á soðnum sárabörnum
- Á lítið til meðalvessandi sár
- Fyrirbyggja núning
- Þykkar og þunnar – margs konar lögun
- **ALDREI HYDROCOLLOIDA Á SYKURSÝKISÁR**

GP mars 2006

Þörungaumbúðir -Alginatar

- Þæfðar plötur og lengjur unnar úr brúnþörungum
- Á meðal og mikið vessandi sár
- Verndar sárabarma
- Gott ofan í holur
- Festast ekki ofan í sári ef loft kemst ekki að
- Þurfa festibúnað t.d. filmu
- Innihalda Calsíumjónir
- Mynda gelkennt yfirborð þegar þær blotna
- Halda þó alltaf lögun sinni
- Eiga að jafnaði að ná út fyrir sárabarma
- Heftir blæðingu

GP mars 2006

Hydrofiberumbúðir (Aquacel)

- Þæfðar plötur og lengjur unnar úr cellulosa (lík innihaldsefni og kökur)
- Á meðal og mikið vessandi sár
- Verndar sárbarma
- Gott ofan í holur
- Festast ekki ofan í sári ef loft kemst ekki að
- Þarf festibúnað t.d. filmu
- Verða að geli þegar þær blotna (laga sig vel að)
- Eiga að jafnaði að ná út fyrir sárbarma

GP mars 2006

Svampumbúðir

- Poliuretan svampur sem snýr að sárinu
- Stundum er hydrokolloid eða silikon húð sem snýr að sári
- Ógegndræp filma á yfirborði
- Með eða án límkannt
- Á meðal til mikið vessandi sár
- Verndar sárbarma
- Má nota með geli og með þörungum eða hydrofiberumbúðum
- Festast ekki ofan í sári
- Þarf festibúnað ef ekki er límkantur

GP mars 2006

Hydrogel

- Vatn með hleypiefnum
- Gefa raka
- Stuðla að niðurbroti
- Draga úr sársauka
- Má nota á grunn og djúp sár
- Alltaf með öðrum umbúðum, s.s. Hydrokolloidum, filmu eða svampi

GP mars 2006

Filmur

- Vatnsheld filma
- Festibúnaður á þörungum, aquacel og svampa
- Einar og sér á sár sem vessa mjög lítið
- Fyrirbyggja núning

GP mars 2006

Húðvörn

- Zinkáburðir
- Filmur til að bera á húð
 - Cavilon No sting barrierfilm

GP mars 2006

Virkt efni í umbúðum

– Silfur, Joð, Kol, Ensím o.fl.

- Salvagrisjur
- Silikonnet

GP mars 2006

Svart drep



GP mars 2006

Sykursýkisár



GP mars 2006

Fibrin og drep - þurrt og seigt



GP mars 2006

Gult - dautt – vessandi



Rautt - blæðandi



GP mars 2006

Mikið vessandi venusár



GP mars 2006

Rautt granulerandi og vessandi



GP mars 2006

Bleikt – epithel – lítið vessandi



GP mars 2006